

บทที่ 4

ทรัพยากรธรรมชาติทางชีวภาพ

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ได้

เลียงผา

กระซู่

กวางผา

นกแต้วแร้วท้องดำ

สมเสร็จ

พะยูน

กรณี แบ่งตามการใช้ประโยชน์

- ทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดไป
- ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป
- ทรัพยากรที่ใช้แล้วทดแทนได้

กรณี แบ่งตามการเกิด

- ทรัพยากรธรรมชาติทางชีวภาพ
- ทรัพยากรธรรมชาติทางกายภาพ

ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ

- มีความสำคัญต่อการคงอยู่ของสิ่งมีชีวิต : ปัจจัย 4 พื้นฐาน
- มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน : ทำเลที่ตั้งของชุมชน
- มีอิทธิพลต่อลักษณะที่อยู่อาศัย : ตามสภาพภูมิอากาศ
- เป็นตัวกำหนดการดำรงชีวิตของมนุษย์ : อาชีพ
- มีความสำคัญต่อการเจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟูของมนุษยชาติ : เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาความเจริญ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การนำทรัพยากรมาใช้อย่างฉลาดและเกิดประโยชน์มากที่สุด ใช้ได้นานที่สุด และสูญเสียน้อยที่สุด
- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

ความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำเนิด การคงอยู่ และพัฒนาสังคมมนุษย์
- ทรัพยากรธรรมชาติ หมด ลคน้อย หรือเสื่อมโทรมได้สาเหตุที่สำคัญ เช่น
 - จำนวนประชากรมากขึ้น
 - ภาวะทางเศรษฐกิจ : ความยากจนของราษฎร
 - ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 - การขยายตัวของภาคเกษตรและอุตสาหกรรม

- การใช้ทรัพยากร โดยขาดการจัดการที่เหมาะสมก่อให้เกิดมลพิษ
- ภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม ของชาติอาจถูกทำลาย

แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- หลักการอนุรักษ์ : การใช้แบบยั่งยืน การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม โทรม การสงวนของหายาก
- วิธีการอนุรักษ์
 - การใช้
 - การเก็บกัก
 - การรักษาซ่อมแซม
 - การฟื้นฟู
 - การพัฒนา
 - การป้องกัน
 - การสงวน
 - การแบ่งเขต

ทรัพยากรป่าไม้

- ป่า ตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ) หมายถึง ที่ดินที่ไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ ครอบครองที่ดินตามกฎหมาย
- ป่าไม้ หมายถึง บริเวณที่มีต้นไม้หลายๆ ชนิด ขนาดต่างๆ ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นกว้างใหญ่พอที่จะมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้นๆ

การจำแนกป่าไม้

- ป่าไม้ผลัดใบ : - ป่าแดง, ป่าโคก, ป่าเต็งรัง
- ป่าเบญจพรรณ หรือป่าผสมผลัดใบ
- ป่าทุ่งหรือป่าหญ้า
- ป่าไม้ไม่ผลัดใบหรือป่าดงดิบ : - ป่าดิบชื้น — ป่าดิบแล้ง
— ป่าดิบเขา - ป่าชายเลน — ป่าพรุ — ป่าสนเขา
- ป่าชายหาด

■ ประโยชน์ทางตรง

- การดำรงชีวิต
- เป็นแหล่งสร้างงานและสร้างรายได้
- เป็นสถานที่ท่องเที่ยว
- ประโยชน์ทางยุทธศาสตร์

■ ประโยชน์ทางอ้อม

- ช่วยปรับสภาพบรรยากาศ
- ช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ
- ช่วยลดอันตรายที่จะเกิดจากภัยธรรมชาติและมลพิษ
- เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่า

สถานการณ์ป่าไม้ในประเทศ

- การสูญเสียพื้นที่ป่า : ป่าไม้ของประเทศไทย มีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่มีอยู่ถึง 72 % ปัจจุบันเหลือเพียงประมาณ 33 % เท่านั้น แต่นโยบายคณะกรรมการป่าไม้แห่งชาติกำหนดให้มีพื้นที่ป่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ หรือจำนวน 128 ล้านไร่ จึงจำเป็นจะต้องปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอีก 24 ล้านไร่ (ข้อมูลปี 51) **ที่มา : น.ส.พ.ข้าวสด ฉบับวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2551**

สาเหตุที่สำคัญ

- การลักลอบตัดไม้เพื่อแปรรูป
- บุกรุกพื้นที่ป่า
- ไฟไหม้ป่า
- การใช้ไม้เป็นเชื้อเพลิง
- การถูกรื้อและแมลงทำลาย
- นโยบายและการพัฒนาประเทศ

ตารางที่ 1 พื้นที่ป่าก่อนและหลังการยกเลิกสัมปทาน ป่าไม้

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

รายการ	พื้นที่ป่า (ล้านไร่)	พื้นที่ถูกทำลาย เฉลี่ยต่อปี (ล้าน ไร่)
--------	-------------------------	--

ปี พ.ศ. 2504	171.0	-
--------------	-------	---

ปี พ.ศ. 2525	97.8	3.5
--------------	------	-----

ปี พ.ศ. 2532		
--------------	--	--

(ประกาศยกเลิก	89.6	1.2
---------------	------	-----

แสดงพื้นที่ป่าไม้

ปี 2549

1970

DISAPPEARING FORESTS

1990

Adapted from *Géographie universelle, L'Asie du Sud-Est*, Hachette, 1995

- การกำหนดพื้นที่ป่าไม้ ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ปัจจุบันฉบับที่**10**)

2550-2554

(<http://www.idd.go.th/Thai-html/05022007/PDF/PDF01/index.htm>)

- กำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 33 ของทั่วประเทศ
- พื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม ไม่ต่ำกว่า 10 ล้านไร่

แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ป่าอนุรักษ์

- ป่าเพื่อเศรษฐกิจ

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1. การรักษาพื้นที่ป่า

การกำหนดเป็นป่าอนุรักษ์หรือป่าสงวน

ตัวอย่างป่าอนุรักษ์ ได้แก่

- อุทยานแห่งชาติ

- วนอุทยานแห่งชาติ

- พื้นที่มรดกโลก : ห้วยขาแข้ง

- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (เพื่อให้สัตว์ได้มีโอกาสขยายพันธุ์)

- เขตห้ามล่าสัตว์ป่า

- ๗

ป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

ป้องกันและควบคุมการบุกรุกพื้นที่ป่า

การป้องกันไฟป่า

การควบคุมโรคและแมลง

2. การใช้ไม้อย่างถูกหลักการ

- ตัดไม้เฉพาะที่จำเป็น
- ใช้ไม้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การฟื้นฟูสภาพป่า

4. การเพิ่มพื้นที่ป่า

ทรัพยากรสัตว์ป่า

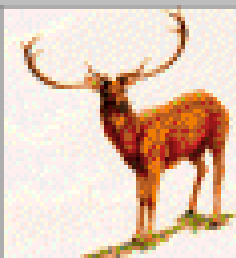

- ความหมายของสัตว์ป่า (ตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 หมายถึง

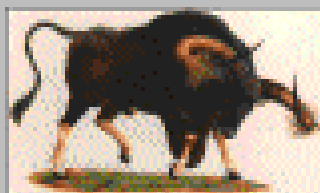
สัตว์ทุกชนิด ที่เกิดและดำรงอยู่ในป่าหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ
อย่างเสรี รวมถึงไข่ของสัตว์ทุกชนิด ยกเว้นสัตว์พาหนะ

การจำแนกสัตว์ป่า (ตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535)

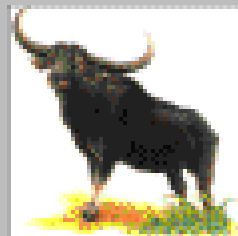
- สัตว์ป่าสงวน มีอยู่ 15 ชนิด

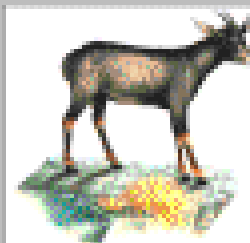
Sambar deer
Family: Cervidae
Subfamily: Cervinae

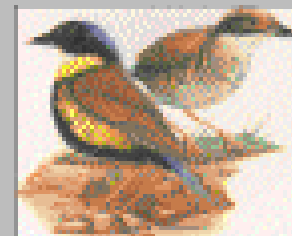
Gaur
Family: Bovidae
Subfamily: Bovinae

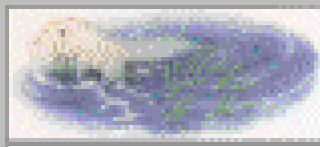
Water buffalo
Family: Bovidae
Subfamily: Bovinae

Nilgai
Family: Bovidae
Subfamily: Bovinae

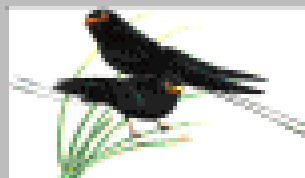
Himalayan monal pheasant
Family: Phasianidae
Subfamily: Phasianinae

Gharial
Family: Crocodylidae
Subfamily: Crocodylinae

Sloth bear
Family: Ursidae
Subfamily: Ursinae

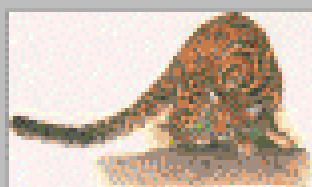
Red-tailed blackbird
Family: Corvidae
Subfamily: Corvinae

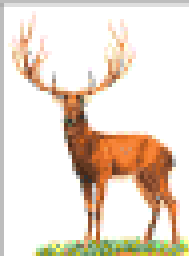
Greater flamingo
Family: Phoenicopteridae
Subfamily: Phoenicopterinae

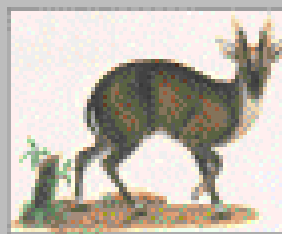
Black rhinoceros
Family: Rhinocerotidae
Subfamily: Rhinocerotinae

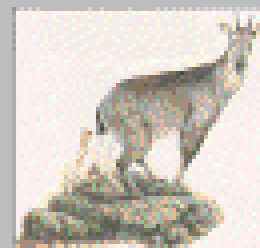
Spotted hyena
Family: Hyaenidae
Subfamily: Hyaeninae

Sambar deer
Family: Cervidae
Subfamily: Cervinae

Sambar deer
Family: Cervidae
Subfamily: Cervinae

Sambar deer
Family: Cervidae
Subfamily: Cervinae

Gharial
Family: Crocodylidae
Subfamily: Crocodylinae

■ สัตว์ป่าคุ้มครอง

- สัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ 1 (ไม่ใช่เนื้อเป็นอาหาร หรือล่าเพื่อการกีฬา)
- สัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ 2 (คนใช้เนื้อเป็นอาหารและสามารถล่าได้)

■ ประโยชน์ของสัตว์ป่า

- ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
- ประโยชน์ทางด้านวิชาการ
- ประโยชน์ทางด้านความงามและคุณค่าทางวัฒนธรรม
- ประโยชน์ทางด้านนันทนาการ
- รักษาสมดุลธรรมชาติ

สัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ในประเทศไทย

- บางชนิดสูญพันธุ์ไปแล้ว เช่น เนื้อสัตว์
- บางชนิดหายากและใกล้สูญพันธุ์ เช่น นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร

บัญชีรายชื่อ “Red data in Thailand”

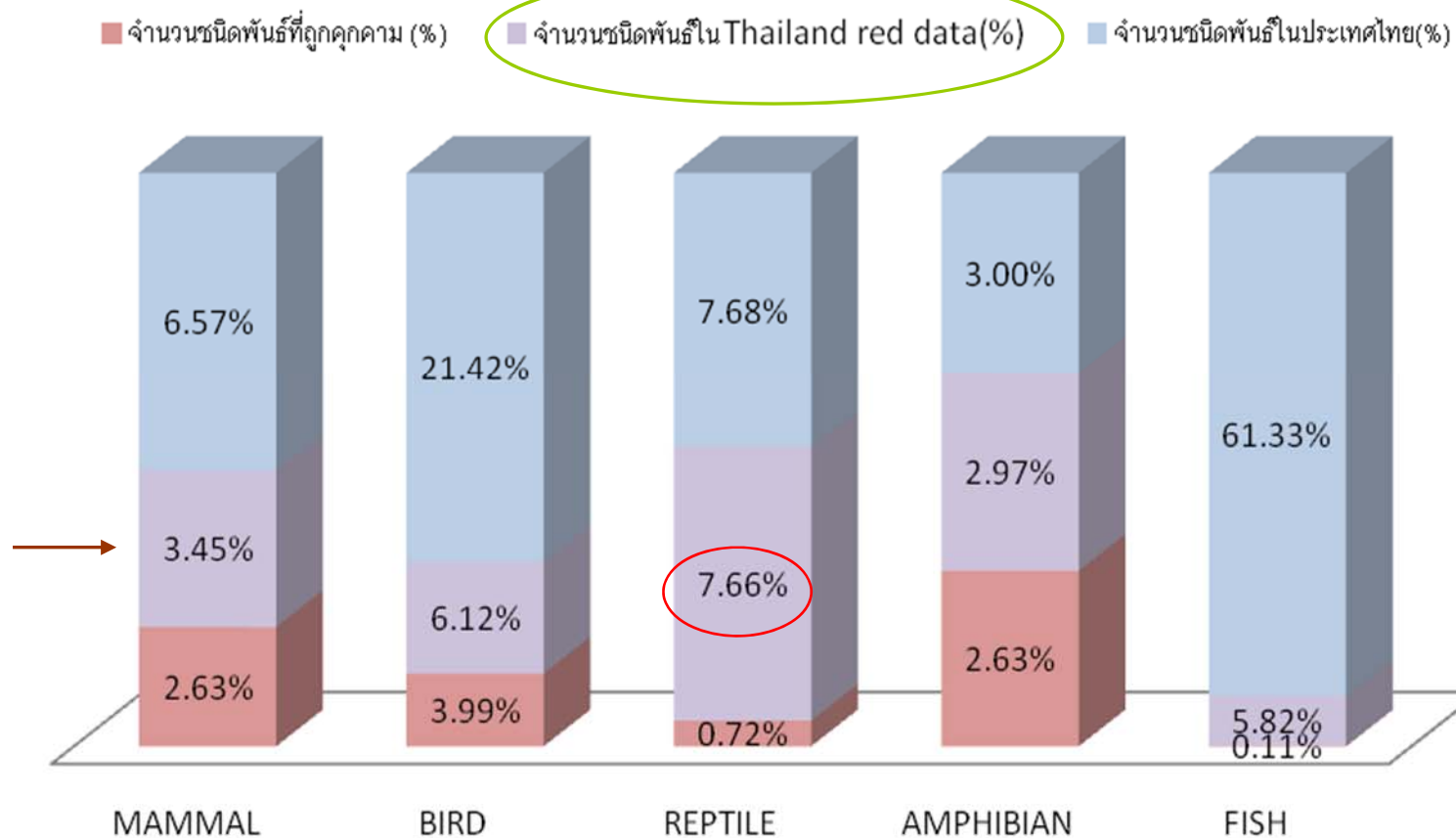
คือ บัญชีรายชื่อ อันดับสถานภาพของสัตว์ที่มีกระดูกสันหลังในประเทศ

ไทยที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

นกและปลา

สถานภาพของสัตว์ในประเทศไทย

↓
สัตว์เลื้อยคลาน

■ สาเหตุที่ทำให้สัตว์สูญพันธุ์

1. การทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ
2. การล่าสัตว์
3. การใช้สารเคมีและยาปราบศัตรูพืช
4. การกระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
5. การขาดการวางแผนอนุรักษ์พันธุ์สัตว์

การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า

-อนุรักษ์แหล่งอาศัย

-ดำรงและเพิ่มปริมาณสัตว์